

Leena Perälä
maaliskuu 2008

PALLOSALAMA PARKANON KIRKKOON v. 1928

Kalle Kettula 91 v. kertoo:

”Olin kymmenvuotias kölvipoika, kun vanhempani olivat lähteneet juhannuskirkkoon. Naapurin kaksostytöt, serkkuni, pääsisivät silloin ripille. Olin perheen vanhimpana jäänyt kotiin lapsenvahdiksi. Kattelin klasista Kirkkojärvelle päin. Metsää ei silloin ollut näköesteenä, niinkuin nykyisin. Yht`äkkiä säikähdin.

Näin, kun Korkorannassa (Kirkkojärven länsirannalla) lensi matalalla potkupallon kokoinen, kamalan kirkas pallo, joka lensi rantoja seuraten kirkolle päin. Kirkon rannassa se poukkasi ylöspäin, enempää en sitten voinutkaan nähdä. Se oli semmoinen näky, ettei sitä koskaan voi unohtaa.

Kun vanhempani sitten tulivat kirkosta, oli äitini naama aivan nokinen ja roskainen ja siinä oli naarmuja. Tuvassa kuulin, mitä kauheata kirkossa oli tapahtunut. Äitini oli seisonut täpötäydessä kirkossa urkulehterin alla ja isäni oli käytävällä miesten lehterin alla. Rajut rysäykset, salamanisku ja tulenlieskat loivat pakokauhun tunnelman, jokainen ryntäsi kauhistuen ulos ovista ja ikkunoistakin.

Katosta oli tippunut lautoja rippilasten päälle, ja he pakenivat kauhuissaan sakastin ovista ulos. Vanhempani eivät voineet muistaa, miten he olivat selvinneet ulos ja kotimatalle.”

Heikki Pentin äiti, Maria Pentti on myös kertonut perheelleen nähneensä juhannusaamuna suuren tulipallon, joka lännestä päin Kirkkojärven rantoja seuraten lensi kirkon suuntaan.

Helmikuisena tiistaipäivänä istui Elli Mäntylän kahvipöydässä Linnankylässä emännän lisäksi Seppo Valli muistelemassa traagista tapahtumaan juhannuksena 1928.

Elli Mäntylä oli ollut silloin pikkutyttö ja istunut äitinsä sylissä, kun jokin kauhea räjähdys tapahtui.

Elli-emäntä muistaa vain kaaoksen ja ennenkaikkea sen, miten aivan vieras setä tempaisi hänet äitinsä sylistä vei ulos nurmikolle, jolloin heti tuli kova kaatosade. Lapsen suuri hätä oudossa tilanteessa ja äidistä eroamisesta purkautuivat rajuna itkukohtauksena, jonka kertoja vieläkin voi palauttaa mieleensä. Lohdullista oli lapsen jälleen päästä äidin syliin ja kotimatalle.

Samanlaisia kokemuksia oli myös **Irja Kemillä**, joka pikkutyttönä oli istunut kirkossa äitinsä sylissä. Ikkunasta pelastetut itkevät lapset oli viety Sahromaalle ja Nummiselle, josta vanhemmat sitten heidät hakivat pois.

Seppo Vallilla on vanhempiansa kertomana juhannustapahtumasta tarkat, yksityiskohtaiset muistot.

”Vuoden 1928 kevät oli ollut harvinaisen kylmä ja sateinen. Perunanvarret olivat paleltuneet.

Juhannuspäivä oli yllättäen ollut kaunis, mutta hiostavan kuuma. Kirkkoon oli Linnankylästä lähdetty joko hevoskyydillä, kovapyöräisillä hoijakkarattailla. Kumipyörärattaita ei tuolloin vielä ollut Parkanosssa. Sensijaan istuimet olivat usein pehmustetut. Vanhempi väki kulki kävellen, joillakin nuorilla miehillä oli jopa polkupyörä.

Hänen vanhempansa olivat kertoneet kauhistuttavasta näystä miestenlehteriltä.

Salama oli iskenyt miestenlehterillä istuneeseen Oskari Hahkamäkeen, joka paloi ilmiliekeissä.

”Mies oli kuin palava soihtu”, kuvattiin tapahtunutta.

Vatajankylässä asuvalla **Eemil Kosken** kasvojen vasen puoli paloi salamaniskussa, ja jätti kasvoihin elämänikäisen arven.

Lapinnevan **Eino Mäenpäällä** on myös omakohtaiset tarkat muistot tapahtuneesta. Hän oli 12-vuotiaana poikasena kirkossa istunut miestenlehterin alla. Hän muistaa, miten kirkko oli niin täynnä sanankuulijoita, että käytävillä seisojillakin oli ahdasta.

Rovasti Tommila oli juuri kuulustelut rippilapsia ja nuorempi pappi istui edessä alttarin lähellä.

Mäenpää muistaa kuunnelleensa mieskuoron (kirkkokuoron?) laulua, kun yht`äkkiä salama iski.

Heti perään tuli toinen, rajumpi salamanisku ja hän näki, miten käytävillä seisonut kansa ”lakosi kuin vilja”, rippilapset ryntäsivät sakastiin päin ja pyrkivät ovesta ulos. Tapulin puoleinen oviaukko täyttyi pakokauhuisista, ulos pyrkivistä ihmisistä niin, että kenenkään oli vaikea päästä ovesta ulos. **Arvid Virranhaara ja Kaarlo Salonen** vetivät oviaukosta ihmisiä ulos.

Toisia ulos pyrkiviä autettiin ikkunoiden kautta. Ikkunat olivat korkealla, ja auttaminen oli tarpeen.

Yhtä aikaa salamaniskun aikana ”taivas repesi” ja tuli valtava sade- ja raekuuro.

Inkeri Kojo, o.s. Ryttilä kertoo kirjassaan :

” Ryttilästä oli sakilla lähdetty juhannuskirkkoon. Laura-tädin (Mustalahti) oli pitänyt jäädä vahtimaan suurta sonnia, joka oli laitettu päiväksi ulos liekaan. Anni-tädillä (Uusivatunen) oli sisällä tärkeä hoitajan työ. Ville-setä oli kovin sairas ja isäni oli kyläreissulla Teiskossa. Yhdeksän henkilöä oli kuitenkin lähtenyt taata Vihtorin toimesta kirkkomatkalle.

Toini-täti (Leikkonen) ja Arne-setä olivat parhaissaan lähteneet kuulemaan avioliittoon kuuluttamista. - - - -

Mummu, taata, Väinö, Paavo, Reino, Rauni ja Heikki, kihlapari oli kiivennyt rappuja parvelle.

- - - -

Saarnavirsi on loppumassa ja pappi nousee jo saarnastuoliin aloittamaan hyvin valmisteltua saarna.

Silloin räjähtää valtavasti. Salama iskee keskikaton alas niin, että sepän takomilla rautanauiloilla kiinnitetyt kattolankut putoavat pikkuristillä olevien penkkien päälle. Mikä varjelus olikaan rippilapsilla, kun heidät oli vähän aikaisemmin kutsuttu sakastiin pieniä kuulusteluja varten, eivätkä juuri ehtineet takaisin paikoilleen. Kysymys oli siis minuutista, parista.

En tiedä, oliko silloin vapaapalokunta olemassa, mutta taivaan ikkunat olivat auennet kaatosateeksi.

Tulipaloja oli syttynyt kirkon eri puolille, varsinkin miesten lehterille. Kirkon paksu lankkuperä oli siellä haljennut. Vanha isäntämies ei vielä ollut ehtinyt nousta seisaalleen, vaan jäi vaatteistaan kiinni penkkiin ja sanamukaisesti hän syttyi palamaan.

Näihin vaikeisiin palovammoihin kuoli myöhemmin kolme henkilöä. Tungoksessa jalkoihin jääminen aiheutti vaikeita, pysyvyyttä.

Paniikki oli valmis tällaisessa tilanteessa. Kirkon ovet olivat kaiken lisäksi sisäänpäin aukeavat ja toinen parioven puolikas oli haassa, toisesta vain kuljettiin. Ensimmäinen remontti olikin vaihtaa ovet ulospäin aukeaviksi.

Pappi oli jälkeensä kertonut, kuinka Jumala rankaisi häntä, ei antanut puheenvuoroa, kun hän mielestään liian ylpeänä oli ajatellut esiintymistään täydelle kirkolle.

Rytilästä on kirkkoon matkaa vain kolme kilometriä. Anni-täti lähti suuremman kuoron ohimentyä katsomaan kirkolle tapahtunutta, koska savua vielä näkyi. Yliskylän tiellä oli vanhempi naishenkilö tullut puoltajuoksua häntä vastaan. Hänen ilmeensä oli ollut kauhistunut ja hän oli sanonut, että kaikki muut kuolivat, hän vain pelastui.”

Martta Sevio kirjassaan **Parkanon seurakunnan vaiheita** (1951) kertoo salamaniskusta kirkkoon historioitsijan tarkkuudella.

Kellotapulin idänpuoleiseen torninosaan jätetty tiiliin murtumamerkki salamaniskusta, samoin kellotapulin sisäänkäynnissä on taulu, jossa kerrotaan tapahtumasta.

Salamaniskusta saivat surmansa **Oskari Hahkamäki, Julius Haukkala ja Svante Pihlajamäki**.

Parkanon seurakunta on pystyttänyt viereiselle hautausmaalle muistomerkin, jossa ovat sanat
”**Herramme tulee, eikä vaikene. Kuluttava tuli käy hänen edellensä**”.
Ps. 50:3

LIITE kirjasta Parkanon seurakunnan vaiheita, luku **SALAMA ISKEE KIRKKOON**